

BESLUT OCH SKÖTSELPLAN FÖR

**Stora Vickleby
Naturvårdsområde**

MÖRBYLÅNGA KOMMUN, KALMAR LÄN

NATURVÅRDSFÖRVALTARE: LÄNSSTYRELSEN

Enligt sändlista

Bildande av Stora Vickleby naturvårdsområde i Mörbylånga kommun.

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 19 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) området Stora Vickleby alvar som naturvårdsområde. Länsstyrelsens beslut 1966-08-10 om landskapsbildsskydd enligt 19 § naturvårdslagen, äldre lydelsen, upphör att gälla då det nu fattade beslutet vinner laga kraft.

Uppgifter om naturvårdsområdet

Namn: Stora Vickleby naturvårdsområde

Kommun: Mörbylånga

Socken: Vickleby

Areal: 659,8 ha

Läge: Naturvårdsområdet ligger strax öster om Vickleby samhälle.

Kartblad: Ekonomiska kartbladen 4G 3i, 4G 4i

Gräns: sträckad linje på beslutskartan.

Fastigheter: Stora Vickleby 1:18/2, 1:21/3, 3:36/3, 3:36/4, 6:29/3

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen i samråd med markägare.

Mål

Det övergripande målet för naturvårdsområdet är att Stora Vickleby alvars höga natur- och kulturvärden bevaras och förstärkas, vilket innebär att,

- mångfalden av naturtyper som är representativa för alvarmarker ska bevaras och återskapas,
- mångfalden av växt- och djurarter ska bevaras i livskraftiga populationer.
- en öppen landskapsbild ska präglade naturvårdsområdet,
- spår efter olika tiders markutnyttjande, t.ex. stenmurar, odlingsrösen och brukningsvägar, liksom fornlämningar ska bevaras och synliggöras,
- allmänhetens möjlighet att besöka området ska underlättas.

Ändamålet ska tryggas genom att området hålls i en väl avvägd, naturvårds-inriktad beteshävd.

1997-04-25

231-3893-95

Buskvegetation och sly ska röjas för att bibehålla och i vissa delar återskapa ett glest buskbevuxet alvar, där stenmurar, fornlämningar, brukningsvägar m.fl spår efter äldre brukande är synliga.

Områdets tillgänglighet ska främjas genom att enkla stängselövergångar anordnas och informationstavla sätts upp. Tillgängligheten för allmänheten ska styras så att störningar för flora, fauna, geovetenskapliga former eller bruket av markerna undviks.

Uppföljning av betestrycket och markslitage ska ske kontinuerligt.

Beskrivning av området

Naturvårdsområdet ligger i den nordvästra delen av Stora alvaret. Inom det vidsträckta alvarområdet finns alla huvudtyperna av Stora alvarets växtmiljöer (växtsamhällen), d.v.s alvartorräng, fårsvingelhed (inkl solvändelavhed), alvarfuktäng, våtar, spricksträngalvar, grusalvar, hållmarker med karstområden, buskmarker av tok eller en, samt tre små temporära alvarsjöar - närmast att betrakta som kärr.

Tunna jordar dominerar och vidsträckta grushedar ligger i de centrala och östra delarna. De korsas av vattenflöden och fuktstråk vilka ofta ansluter till Resmazonen, som passerar i sydöst. Resmazonen är en nedsänkt sprickzon som i väster har ett synligt vattenflöde, medan det är underjordiskt i öster.

Höjdsträckningar med välutvecklad torrängsvegetation finner man främst i väster men även kring alvarsjöarna och i anslutning till Resmazonen. Vissa ryggar har tunna jordlager vilket ger en lavrik variant av torräng.

Trindkärr och Tvillingkärr är alvarsjöar i östra och nordöstra delarna, vilka däms av strandvallar. Väster om Trindkärr och längst i sydöst finns hållmarksalvar och karstområden. Våtar och små kärr finns på många håll i västra kanten av ryggar och kring vattenflöden.

De flesta av de växtgeografiskt intressanta floraelementen för Stora alvaret finns inom området. Exempel på rödlistade kärlväxter (d.v.s arter på den nationella hotlistan) är klipplök, honungsblomster, alvarmalört, gotlandsstånds, storviol och flocksvalting.

Alltsedan stenåldern har människan nyttjat alvaret som betesmark åt boskap. Under äldre järnålderns hårda markanvändning bildades troligen för första gången ett betespräglad, öppet alvar. Under tidsepoken då alvarbygden övergavs fick den växa igen. När befolkningen ökade blev nyttjandet intensivare och markerna öppnades upp. Från mitten av 1500-talet fram till 1801 behandlades hela Öland som "frikallad" jaktpark, djurgårdsinrättningen. Därefter skedde en fördelning av alvarmarkerna mellan socknar och byar. Stenmurarna som ger alvaret dess karaktär idag, är resultatet av denna utmarksdelning.

På 1800-talet blev utnyttjandegraden den högsta någonsin. Allt togs till vara för den alltför stora sydöländska befolkningens överlevnad. Omflyttning av

1997-04-25

231-3893-95

befolkningen mot slutet av århundradet lade alvarbyar öde och alvarhorvor för fäfat. Enligt jordbruksräkningen 1927, framgår att det i Vickleby socken detta år fanns 149 hästar (> 3 år), 40 unghästar och föl, 319 kor, 2 tjurar, 215 ungnöt och kalvar samt 103 får och lamm. De senaste 30-40 årens minskade djurantal och den upphörda vedtåkten gör att landskapsomvandlingen sker i allt hastigare tempo.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård

Stora alvaret har ett stort allmänekologiskt, landskapshistoriskt och geologiskt värde. På stora Vickleby alvar förekommer en mångfald av representativa alvarmiljöer. Inom området förekommer en rad sällsynta och hotade växt- och djurarter. Våtmarkerna ger området ett högt ornitologiskt värde.

Stora Vickleby naturvårdsområde ingår i Stora alvarets riksintresse för naturvård. Vickleby samhälle är av riksintresse för kulturmiljövården.

Genom sitt läge vid Vickleby samhälle och väg 136 har området en stor betydelse för allmänhetens möjlighet att uppleva ett vidsträckt, artrikt och mångformigt alvar. Området närmast byn är mycket välbesökt särskilt under orkidéernas blomningstid.

Inom Stora Vickleby alvar behövs särskilda åtgärder för att bevara och vårda natur- och kulturmiljön. För att hejda den igenväxning som pågår idag krävs aktiva åtgärder. Området bör förklaras som naturvårdsområde främst för att underlätta och garantera restaurering av betesmarkerna och fortsatt skötsel, där betesdrift är ett nödvändigt moment.

Ärendets beredning

Stora Vickleby alvar ingår i de områden på Stora alvaret som av Länsstyrelsen 1994 pekades ut som "kärnområden", med mycket höga kända naturvärden. Diskussioner om säkerställande av området har förts under lång tid mellan bl.a företrädare för länsstyrelsen, markägarna, naturvårdsverket och ekologiska forskningsstationen.

FÖRESKRIFTER

För området gäller de föreskrifter enligt 8-10 § naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen som anges nedan.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom naturvårdsområdet.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd;

1. uppföra byggnad eller anläggning.

1997-04-25

231-3893-95

2. uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för jordbrukets behov.
3. bedriva täkt av något slag.
4. borra och spränga för annat ändamål än fäste av stängselstolpar
5. gräva, schakta, fylla ut eller tippa.
6. dika eller dikesrensa, dämma, invalla eller avleda vatten.
7. anlägga väg, parkeringsplats, led eller spång.
8. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets behov.
9. anlägga luft- eller markledning.
10. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar.
11. uppföra vindkraftverk, mast, antenn eller liknande anordning
12. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförbar anordning.
13. upplåta markområdet för tävlings- eller övningsändamål.
14. ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.
15. plöja, harva eller fräsa.
16. tillföra växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel.
17. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
18. plantera eller så träd, buskar eller andra växter.
19. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart.
20. framföra motordrivet fordon annat än i jordbruket.

Tillstånd enligt punkt A1 för byggnad eller anläggning som är väsentlig för djurhållningen inom området bör inte vägras om placering kan ske utan väsentlig skada på bevarandevärdena och om det inte finns någon godtagbar alternativ placering utanför området.

1997-04-25

231-3893-95

Föreskrifterna under A5 ska inte utgöra hinder för rensning av befintliga vattenkällor.

Föreskrifterna under A utgör inte heller i övrigt hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med naturvårdsområdet och som är angivna under B och D nedan eller framgår av fastställd skötselplan för området.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång
Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturvårdsområdet.

1. Skötsel av betesmarkerna innefattande betesdrift, röjning, uppsättning av stängsel och underhåll av stängsel och murar enligt skötselplanen.
2. Upplåtelse av betesmark eller betesrätt till annan som ägaren/brukaren skäligen kan godkänna om han inte själv kan upprätthålla det betestryck som anges i skötselplan.
3. Uppförande och underhåll av stängselövergångar i enlighet med skötselplan.
4. Utmärkning av och upplysning om naturvårdsområdet.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturvårdsområdet.

Inom området är det förbjudet att ;

1. framföra motordrivet fordon.
2. tälta mer än en natt på samma plats.
3. medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur.
4. göra upp eld.
5. jaga, döda, fånga eller skada vilda däggdjur, grod- och kräldjur eller fåglar, ta bort eller skada ägg eller bon eller på annat sätt störa djurlivet.
6. skada eller ta bort växande eller döda träd och buskar.
7. gräva eller dra upp växter eller växtdelar med rötterna.
8. samla in lösa stenar eller bryta loss bitar av berggrunden.

1997-04-25

231-3893-95

9. utnyttja området för orienteringstävling eller liknande.

10. skada hägnader.

11. skada fasta fornlämningar

Föreskrifterna under C gäller inte markägare och innehavare av särskild rätt för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med naturvårdsområdet och som är angivna under B och D eller framgår av fastställd skötselplan för området.

Ägarna till fastigheterna Stora Vickleby 5:14 och 6:29 har rätt att köra fram till sina fastigheter för i- och urlastning, utan inskränkning enligt C1.

Jakträttsinnehavaren disponerar jakten utan inskränkningar av föreskrifterna under C.

Byns traditionella valborgsmässofirande (inom skötselområde 2 i skötselplanen) påverkas ej av föreskrifterna under C4.

Undersökningar eller forskning ska utföras i samråd med länsstyrelsen.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av naturvårdsområdet.

1. Naturvårdsförvaltare ska vara länsstyrelsen, som fortlöpande ska samråda med berörda markägare vid förvaltningen.

2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

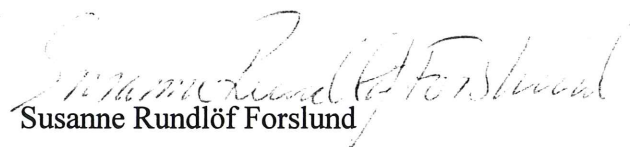
Besvärshänvisning

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 3.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet.

Stefan Svenaeus

Susanne Rundlöf Forslund

1997-04-25

231-3893-95

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Hur man överklagar.

Sändlista:

SKÖTSELPLAN FÖR STORA VICKLEBY NATURVÅRDSOMRÅDE

Skötselplan för Stora Vickleby naturvårdsområde

Förord

Ett förslag till skötselplan för Stora Vickleby naturvårdsområde togs fram av Pronatura (Lennart Nilsson) sommaren 1996, på uppdrag av länsstyrelsen. Förslaget har bearbetats av Susanne Forslund efter remissförfarande och samråd med markägare. Yttranden har inkommit från Naturvårdsverket, Mörbylånga kommun och Vickleby Hembygdsförening. Synpunkter har även mottagits från Ejvind Rosén, Ekologiska forskningsstationen och markägare till flera intilliggande fastigheter.

Bildandet av naturvårdsområdet och framagandet av denna skötselplan ingår som en del i projektet "Skydd och restaurering av delar av Stora Alvaret", vilket till 50 % är finansierat av EUs Life-fond.

Skötselplan för Stora Vickleby naturvårdsområde

1	DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	3
1.1	Övergripande mål.	3
1.2	Generella riktlinjer och åtgärder för Stora Vickleby alvar	3
1.2.1	Hävd av alvarmarker.	3
1.2.2	Restaurering av alvarmarker	3
1.2.3	Skötsel av hägnader	4
1.2.4	Skötsel av fornlämningar	5
1.2.5	Fauna- och floravård	5
1.2.6	Jakt	5
1.3	Åtgärder i olika skötselområden.	5
1.3.1	Skötselområde 1	5
1.3.2	Skötselområde 2	6
1.3.3	Skötselområde 3	6
2	ANORDNINGAR FÖR ALLMÄNHETEN	10
2.1	Övergripande mål	10
2.2	Generella riktlinjer och åtgärder	10
2.2.1	Information	10
2.2.2	Parkeringsplats	10
2.2.3	Övergångar	10
2.2.4	Utmärkning av naturvårdsområdets gräns.	11
3	UPPFÖLJNING	11
4	FINANSIERING AV SKÖTSELN	11
5	ÖVRIGA ÅTGÄRDER	12
6.	KÄLLOR OCH REFERENSER	12

Bilaga 1. Skötselplanekarta för Stora Vickleby Naturvårdsområde.

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål.

Målet för naturvårdsområdet är att Stora Vickleby alvars höga natur- och kulturvärden bevaras och förstärkas, vilket innebär att,

- mångfalden av naturtyper som är representativa för alvarmarker ska bevaras och återskapas,
- mångfalden av växt- och djurarter ska bevaras i livskraftiga populationer.
- en öppen landskapsbild ska präglade naturvårdsområdet,
- spår efter olika tiders markutnyttjande, t.ex. stenmurar, odlingsrösen och brukningsvägar, liksom fornlämningar ska bevaras och synliggöras,

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder för Stora Vickleby alvar

1.2.1 Hävd av alvarmarker.

Mål: Att en naturvårdsinriktad beteshävd bedrivs inom naturvårdsområdet.

Riktlinjer och åtgärder:

Alvarmarkerna inom Stora Vickleby naturvårdsområde ska hävdas genom årligt bete.

Lärnpligt djurslag är nötdjur (dikor, ungdjur, sinkor) gärna i sambete med hästar. I den lilla fällan i sydvästra delen kan fortsatt fårbeta ske, även om sambete med flera djurslag är att föredra även där. De delar som har en tät grässvål ska vid betessäsongens slut vara väl avbetade. Fuktområden med osmakligare växter ska visa synbar betespåverkan.

Antalet betesdjur under ett år med normal årsmån bör inte understiga 70 tyngre dikor (115 ne) eller motsvarande av andra djurslag i den stora betesfällan samt 8 tackor (3 ne) eller motsvarande i den lilla fällan i sydväst. Den rekommenderade beläggningen får ses som ett riktmärke som troligen behöver justeras framledes.

Normalt sker betespåsläpp i mitten av maj och hemtagning i oktober-november.

Betesperiodens längd varierar med årsmånen. Vid betesbrist bör djuren tas från området. De får ej stödutfodras på platsen.

Fällindelning kan bli nödvändigt för att skapa tillräckligt betestryck i delar av naturvårdsområdet, särskilt i samband med restaureringar eller för att försöka kompensera en för låg betesbeläggning.

1.2.2 Restaurering av alvarmarker

Mål: Att inom fem år återskapa minst 50 ha öppen till glest buskbevuxen alvartorräng och 20 ha öppen kalkfuktäng med för alvaret representativa växtsamhällen.

Riktlinjer och åtgärder:

Restaureringar måste alltid ske i takt med en ökad betesbeläggning. Om en sådan inte kan ske bör den tänkta restaureringen skjutas på framtiden.

Generellt bör man vid restaureringar utgå från öppna och betade delarna. De minst, och senast, igenvuxna partierna bör därför åtgärdas först. Det vill säga att de områden som fortfarande är lätta att återskapa prioriteras vid restaureringen. Restaurering av täta buskområden bör alltid ske i etapper.

Igenväxande höjdryggar med torr- och friskängsvegetation samt glest tokbevuxna fuktängar bör prioriteras vid kommande restaureringar. Täta skogs- och buskpartier samt mycket täta tokområden bör åtgärdas i sista hand.

Föryngring i form av tallplantor och lövuppslag ska som regel alltid röjas bort. Endast enstaka träd eller trädgrupper bör sparas vid röjningar. De enstaka träden som lämnas bör vara gamla och ha en utpräglad alvarkaraktär, exempelvis vindpåverkade tallar och s.k. krypgranar. Enstaka trädgrupper kan lämnas om betesdjuren behöver skydd för vind, sol m.m.

Bränning som restaureringsåtgärd kan i vissa fall användas, då endast i tätt tokbevuxna fuktmarker. Bränning bör ske under vårvintern. Samråd ska alltid ske med brandmyndighet i god tid innan bränning ska utföras.

Röjningsavfall ska tas om hand i samband med röjningen. Där så är möjligt, utan att körskador riskeras, bör det forslas bort. I annat fall ska det samlas ihop och brännas på platsen. Bränning bör ske på några få ställen om det är möjligt. Lämpliga ställen är röjda områden utan grässvål och i kanten av fuktängar. Bränning får inte ske så att fornlämningar och stenmurar skadas.

Alvartorrängar med en tät grässvål uppe på ryggarna är de minst känsliga av alvarets vegetationstyper och bör därför i största möjliga utsträckning utnyttjas vid persontransporter, körning med maskiner m.m. Även de rena hållmarkerna är acceptabla, dock ej om de har en rik moss- och lavflora.

Förvaltaren planerar och bekostar restaureringar enligt skötselplanen. Inför restaureringsarbeten ska samråd ske mellan länsstyrelse, markägare och ev. arrendator.

1.2.3 Skötsel av hägnader

Mål: Att bevara och underhålla områdets stenmurar och grindar.

Riktlinjer och åtgärder: Befintliga stenmurar ska i största möjliga utsträckning användas som hägnader även i framtiden. Där muren inte räcker för att hålla djuren inne bör den kompletteras med annan typ av hägn. Kompletterande hägn bör anläggas så nära stenmuren som möjligt för att en obetad zon däremellan inte ska uppstå. Trots kompletterande hägn ska stenmurarna årligen ses över. Enligt tradition ska muren, varje vår, ses över i hela sin sträckning, varvid stenar som fallit ner läggs upp.

Området innehåller två betesfällor. Hägnaderna i den stora fällan består av stenmurar delvis kompletterade med elhägn. Den lilla fällan omges av fårnät. Inledningsvis krävs en översyn av murarna, varvid bl.a. nedfallna stenar läggs upp och gammalt fårnät och stolpar forslas bort. Ytterligare elhägn kan komma att sättas upp. En återkommande översyn av murarna krävs även framledes oavsett om elhägn sätts upp eller ej.

Stenmurarna bör i princip hållas helt rena från träd- och buskvegetation. Längs murarna vid de gamla åkrarna i färfällan bör dock enstaka äldre askar sparas.

1.2.4 Skötsel av fornlämningar

Mål: Att göra fornlämningar och andra spår efter tidigare brukare väl synliga.

Riktlinjer och åtgärder:

I samband med röjningsarbeten bör alla träd och buskar tas bort från fornlämningarna och deras omedelbara närhet. På detta sätt motverkas skador på lämningen samtidigt som de framträder på ett tydligt sätt i terrängen. Även de nyupptäckta gamla vägarna bör röjas helt rena från träd och buskar.

Flertalet fornlämningar i naturvårdsområdet finns markerade på den ekonomiska kartan. Ytterligare lämningar i form av gravar, husgrunder och gamla vägar har nyligen upptäckts. Dessa vägar bör inte användas för transporter m.m.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller skada fasta fornlämningar. Bränning får inte ske inom fornlämningsområdet. Hettan kan orsaka sprickor i de stenar som anläggningarna är uppbyggda av.

1.2.5 Fauna- och floravård

Särskild fauna- eller floravård utöver vad som följer av skötselanvisningarna är för närvarande inte aktuell. Eventuella framtida åtgärder för att gynna vissa djur- och växtarter ska inriktas på sådana arter som av tradition är knutna till öppna alvarmarker. Uppföljning ska ske av utvalda arter, (se kap. 3).

1.2.6 Jakt

Jakträttsinnehavaren disponerar jakten utan inskränkningar.

1.3 Åtgärder i olika skötselområden.

Naturvårdsområdet är indelat i tre skötselområden. Skötselområde tre har i sin tur delats in i tio delområden, efter skilda naturtyper och därmed olika behov av restaurering. Nedan beskrivs kortfattat områdenas nuvarande utseende, mål för skötseln, erforderliga skötselåtgärder och områdenas prioritet. Åtgärderna anges i den ordning som de bör utföras, d.v.s. viktigaste åtgärden först. Områdenas avgränsningar redovisas på skötselplanekartan, bilaga 2.

Skötselområde 1 (6,5 ha)

Beskrivning: Den östra delen består av grusalvar och den västra av f.d. odlade åkrar. På alvarmarken finns gles enbuskvegetation. Åkerdelen består av tre alvarhorvor avskiljda från varandra genom stenmurar. Åkerytorna är beväxna med en, hagtorn och slån samt enstaka träd. De två östligaste horvorna har en fin betesmarksflora. Området är fårbetat.

Mål: Öppen och välbetad alvarmark.

Åtgärder:

- Naturvårdsinriktad betesdrift.
- Översyn av stenmurar.
- Rökning av f.d. åkrarna varvid buskar och träd ute på åkerytorna tas bort.
- Rökning och gallring av buskar och trädriddåer längs områdets stenmurar. I samband med detta bör även fårnätet flyttas närmare muren.
- Hamling av tidigare hamlade askar.

Prioritet: 2.

Skötselområde 2 (3,4 ha)

Beskrivning: Skötselområdet domineras av grusalvar med gles enbuskvegetation.

En liten alvarstuga i traditionell byggnadsstil ligger på fastigheten St. Vickelby 5:14, vilken inte ingår i naturvårdsområdet. Observera att fastigheten är större än den av stenmur hägnade området. Till fastigheten Stora Vickelby 5:14 finns ett servitut gällande brunnen på alvaret strax SV om fastigheten. Fastighetsägarna till Stora Vickelby 5:14 och 6:29 har rätt att köra bil fram till sina fastigheter för in- och urlastning.

Strax söder om körvägen hålls av tradition Vicklebys valborgsmässofirande. Enligt bysamhällets beslut får brännbart material lämnas av byborna veckan före Valborgsmässoafton. Askan samlas ihop och körs bort första veckan i maj. Samråd ska ske med länsstyrelsen om ändringar planeras.

Inom skötselområdet finns gamla stentäkt och körvägen från alvargatan leder ut i detta område. Elhägnen mot den stora betesfällan bildar gräns i öster och fårnätet i söder. Mot byn utgör stenmurar hägn. Området är för närvarande obetat.

Mål: Öppen alvarmark.

Åtgärder:

- Uppsättande av stätor över elhäggen och fårnät
- Översyn av stenmurar
- Rökning av buskar och sly främst utmed murarna
- Återkommande underhållsrökning för att förhindra att buskvegetation breder ut sig inom detta obetade område.

Prioritet: 1

Skötselområde 3 (649,9 ha)

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av en stor betesfälla, i väster avgränsad av elhäggen, i övrigt avgränsad av stenmurar. Under 1996 återupptogs beteshävd med dikor.

Inom detta vidsträckta alvarområde finns alla huvudtyperna av Stora alvarets växtmiljöer (växtsamhällen) - d.v.s. alvartorräng, fårsvingelhed inkl. Solvändelavhed, alvarfuktäng, vätar, spricksträngalvar, grusalvar, hållmarker med karstområden, buskmarker med ölandstök och en, samt tre små temporära alvarsjöar - närmast att betrakta som kärr.

Topografin och jordförhållandena varierar mycket inom området. Generellt sett dominerar tunna jordar och de är speciellt vanliga i områdets centrala delar.

Mål: Väl betad alvarmark med en mosaik av naturtyper representativa för Stora alvaret.

Åtgärder:

- Naturvårdsinriktad betesdrift.
- Översyn av stenmurar, inkl. bortforsling av gamla stolpar och fårhägn.

Skötselområdet har delats in i tio delområden beroende på växtsamhällen, restaureringsbehov och prioritet av åtgärderna. Nedan beskrivs varje delområde kortfattat. Mål för delområdet

anges endast om det avviker från skötselområdet som helhet. Erforderliga åtgärder, utöver de åtgärder som gäller för hela skötselområdet och som anges ovan, anges liksom områdenas prioritet.

Delområde 3:1 (49,3 ha)

Beskrivning: Relativt stort område i nordvästra delen av fällan med torrängsdominerade alvarmarker. I södra delen finns ett ganska glest buskskikt med enstaka tallar här och var. Längre norrut avtar jorrdjupet något och här finns en mosaik av torrängar och spricksträngsalvar. Även här finns ett glest buskskikt av en och enstaka träd. I denna del finns även en fornlämning och flera gamla vägar. Längst i norr dominerar lite magrare alvarmarker. I sprickor växer ganska rikligt med lågvuxen slån. Enbuskar, nypon och enstaka träd växer här också. I det nordvästra hörnet finns rikligt med små stentippar.

I norra delen ligger en fornlämning. Strax intill löper en gammal vägsträckning i nordostlig-sydvästlig riktning. Västra delen av skötselområdet kallas Tjockstenar på enskifteskartan.

Åtgärder:

- Røjning av enbuskar, slån, nypon, tallplantor m.m.
- Avverkning av enstaka träd av tall, björk m.m.

Prioritet: 1.

Delområde 3:2 (89,70 ha)

Beskrivning: Område med huvudsakligen tunna jordar. I norra delen finns dock ett parti med distinkta vallar med ingen eller gles enbuskvegetation. Övriga delar domineras av grus- och spricksträngsalvar. Flera äldre vägar löper också genom den norra delen av skötselområdet. Strax norr om den nuvarande vägen ligger ett fuktigare stråk med frisk- och fuktängar. Delar av fuktstråket är bevuxet med gles tokvegetation, enbuskar och sälj. Fuktstråket fortsätter även söder om vägen. Huvuddelen av områdena söder om vägen domineras dock av grusalvar. I den västra delen ligger några mindre tall och enbuskbevuxna torrängsbackar. På västra sidan av dessa ligger fuktigare marker med gles tok. Hela västra delen av skötselområdet domineras av grusalvar med gles enbuskvegetation. Här finns också ett flertal gamla stentäcker.

Åtgärder:

- Røjning av främst en och tall samt avverkning av flertalet träd och trädgrupper på de små torrängsbackarna i den södra delen.
- Røjning av enbuskar, tok m.m. i det fuktiga området norr om vägen.

Prioritet: 2

Delområde 3:3 (18,2 ha)

Beskrivning: Område med två breda och korsande torrängsryggar. Ryggarna är mer eller mindre tätt bevuxna med enbuskar, nypon m.m. samt en del träd av tall och björk. Ryggarnas torraste delar är också de mest öppna. Området har en rik flora, med bland annat mycket orkidéer. Längs västra sidan finns frisk- och fuktängar med enbuskar och tok. Övriga delar av skötselområdet består av tunnare jordar. I södra delen finns spår av gamla stentäcker. I norr ligger Altarstenen vilken utgör centrum i en rund stensättning. Skötselområdet är flitigt utnyttjat av allmänheten, främst under vår och försommar.

Åtgärder:

- Kraftig røjning av ryggarnas buskvegetation på enbuskar, tallplantor m.m.
- Avverkning av enstaka träd och träddungar.
- Røjning av en, tok m.m. i fuktstråket väster om ryggarna.

Prioritet: 1.

karstområde. I sprickorna växer en ganska tät buskvegetation av en, nypon, getapel, slån m.m. Karstområdet fortsätter en bit söder om vägen, där det succesivt övergår i ett rent spricksträngsalvar. Spricksträngarna är här ofta tätt bevuxna med tok, men även en del enbuskar. I området söder om vägen finns även inslag av grusalvar, små höjder med tät enbuskvegetation och rena tokområden.

Åtgärder:

- Røjning av torrängsområden på enbuskar, slån, nypon m.m. med början på den dominerande ryggen invid och norr om vägen.
- Kraftig røjning av karstområdet på främst en, nypon, slån, ask m.m.
- Røjning av en och tok på spricksträngsalvaret söder om vägen.

Prioritet: 2.

Delområde 3:8 (90,1 ha)

Beskrivning: Stort magert alvarområde med dominans av grusalvar och hållmarker. Delarna norr om vägen består huvudsakligen av grusalvar. Enstaka mindre höjder med tät buskvegetation förekommer dock. I anslutning till områdena runt Tvillingkärr däms rätt stora arealer fuktängar. Dessa är tätt bevuxna med tok. Drygt 200 m söder om Trindkärr ligger skötselområdets enda större torrängsområde. Torrängarna är bevuxna med en gles enbuskvegetation. I övrigt domineras delarna söder om vägen främst av grusalvar och hållmarker. I anslutning till Resmazonen finns även inslag av spricksträngsalvar.

Åtgärder:

- Avverkning av enstaka träd och trädgrupper.
- Røjning av det stora torrängsområdet i söder.

Prioritet: 3.

Delområde 3:9 (50,5 ha)

Beskrivning: Alvarområde med stor andel djupa jordar och med flera små alvarkärr. I anslutning till Trindkärr i områdets södra del finns flera igenväxande och igenvuxna ryggar. Närmast kärret är vegetationen som tätast med både tall, björk och tätt med enbuskar. I fuktiga partier finns även inslag av tok. Den östligaste ryggen sammanbinder området vid Trindkärr med de två andra kärren, Tvillingkärr. Områdena runt Tvillingkärr är ännu mer igenvuxna. Strax öster om kärren växer en tät skog, huvudsakligen av tall. Även väster om Tvillingkärr finns flera mindre skogspartier. Övriga delar har ett mer eller mindre tätt buskskikt av en. De torrare delarna av ryggarna är dock fortfarande ganska öppna. Invid den östra gränsen ligger ytterligare ett höjddparti. Även detta har ett tätt buskskikt av enbuskar och enstaka träd och trädgrupper.

Flera gamla vägsträckningar går i öst-västlig riktning i områdets nordöstra del.

Åtgärder:

- Kraftig røjning av torrängarnas buskvegetation med utgångspunkt från öppna och halvöppna delar.
- Avverkning av enstaka träd och trädgrupper.
- Succesiv avveckling av tätare skogspartier.

Prioritet: 2.

Delområde 3:10 (64,7 ha)

Beskrivning: Alvarområde söder om Resmazonen med ganska stora arealer torräng. På södra sidan och parallellt med sprickzonen löper en markerad rygg med välutbildade torrängar. Själva sprickzonen är dock kraftigt igenvuxen med både tok och enbuskar. Här finns även

enstaka tallar. Områdets östra del domineras av ett system av glest enbuskbevuxna ryggar. Omgivningarna utgörs huvudsakligen av alvarområden med tunna jordar, samt en del små karstalvar. Längre västerut ligger ytterligare en torrängsrygg.

Åtgärder:

- Röjning av torrängsområdena söder om sprickzonen på unga enbuskar, slån, nypon m.m.
- Avverkning av enstaka träd och trädgrupper.
- Kraftig röjning av själva sprickzonen, varvid främst enbuskar och tok röjs bort.

Prioritet: 3.

2. ANORDNINGAR FÖR ALLMÄNHETEN

2.1 Övergripande mål

Området ska vara lätt tillgängligt för allmänheten. Tillgängligheten ska underlättas om det inte medför störningar för fauna, flora, geovetenskapliga former eller brukningen av markerna.

Det är av stor vikt för områdets öppna landskapsbild att anordningar för allmänheten inte verkar störande för upplevelsen av områdets särart.

2.2 Generella riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Information

Information om området saknas idag.

Mål: En informationstavla ska placeras vid grinden mellan byn och alvaret.

Åtgärder: Information om Vickelby naturvårdsområde jämte andra naturvårdsområden på Stora alvaret bör framställas i samlad form och finnas tillgänglig på ett begränsat antal och strategiskt belägna platser runt alvaret.

2.2.2 Parkeringsplats

Invid Vickelby kyrka finns en iordningställd parkeringsplats, vilken bör utnyttjas i första hand.

Mål: En parkeringsplats med information om alvaret ska finnas öster om väg 136, i anslutning till naturvårdsområdet, dock inte på alvaret.

Åtgärder: En långsiktig lösning på parkeringsproblemet ska sökas i samråd med Vickelby Hembygdsförening, Mörbylånga kommun, Vägverket, markägare m.fl.

2.2.3 Övergångar

I den lilla färbetade fällan i sydvästra hörnet finns fem stättor. Flertalet är äldre och av enkel utformning. Dessutom finns en övergång längs områdets norra gräns, i närheten av gränsen mellan skötselområde 3:1 och 3:2.

Mål: Stättor ska finnas vid befintliga stigar och vägar.

Åtgärder: Ytterligare två stättor bör uppföras längs naturvårdsområdets norra gräns. Två stättor ska placeras över det nya elhägnet i väster och en där stigen från fotbollsplatsen leder

ut på alvaret. Dessutom bör stättan mittemot parkeringsplatsen uppe vid kyrkan bytas ut mot en stabilare typ.

Stättorna bör vara av enkelt utförande för att inte störa den känsliga landskapsbilden.

2.2.4 Utmärkning av naturvårdsområdets gräns.

Gränsmarkering av naturvårdsområdets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

3. UPPFÖLJNING

Uppföljningen inom Stora Vickleby naturvårdsområde ska ske, avseende bl.a:

- arttätheten på torräng, fuktäng och i alvarkarst,
- frekvens av alvarmalört, klipplök, alvarstånds och ev ytterligare arter,
- fågellivet kring Trind- och Tvillingkärr.

Fotodokumentation från fasta punkter ska ske med högst fem års intervall.

En uppföljningsplan med metoder, detaljkarta över provpunkter, fasta fotopunkter m.m samt tidsåtgång och kostnadskalkyl ska tas fram under våren 1997. Den ska ses som en kompletterande del till skötselplanen.

Skötseln ska fortlöpande dokumenteras. Datum för betespåsläpp, betesbeläggning, djurslag m.m. skall dokumenteras av djurhållaren och redovisas efter betessäsongens slut till naturvårdsförvaltaren. Vegetationens genomsnittliga höjd på torräng respektive fuktäng skall registreras av djurhållaren varje år efter avslutat bete. Även dessa uppgifter ska redovisas till naturvårdsförvaltaren.

4. FINANSIERING AV SKÖTSELN

Stora Vickleby alvar ingår i projektet "Skydd och restaurering av delar av Stora alvaret" vilket till 50 % finansieras ur EUs LIFE-fond. Projektet startade 1996 och ska löpa t.o.m. 1999. De restaureringsåtgärder som har högsta prioritet (1) i skötselplanen kommer att utföras och finansieras inom projektet. Även viss restaurering med prioritet 2 kan komma att ske före 1999. Inom projektet finns även medel för temporära betesavtal vilka kan komma att tecknas med brukarna år från år, tills dess markerna fyller kraven för miljöstöd. Därefter kommer brukarna att uppmanas att söka miljöstöd. Informationstavlor, stättor, och kompletterande hägn kommer att sättas upp under 1996-97 och finansieras inom projektet.

Restaureringsarbetena kommer att utföras av markägare, ALU-lag och i vissa fall av entreprenörer (efter offentlig upphandling). Kostnad och arbetsåtgång för olika åtgärder ska redovisas av dem som åtagit sig restaureringen.

Efter 1999 kommer fortsatta restaureringsåtgärder liksom kompletteringar av hägn, översyn av stättor, informationstavlor mm att belasta länsstyrelsens vårdanslag, på samma sätt som övriga naturvårdsområden och naturreservat.

5. ÖVRIGA ÅTGÄRDER

En fördjupad inventering av områdets naturvärden bör utföras inom en 5-årsperiod. Dokumentationen bör innehålla en översiktlig vegetationsbeskrivning och uppgifter om särskilt hänsynskrävande djur-, växt- och svamparter, samt ett förslag till åtgärder för att gynna fågellivet kring Trind- och Tvillingkärr.

Skötselplanen bör fördjupas eller kompletteras om ovanstående inventeringar ger anledning till det.

6. KÄLLOR OCH REFERENSER

Nedan redovisas källmaterial som haft stor betydelse för beslut om bildande av naturvårdsområde och som legat till grund för skötselplanen för Stora Vickleby alvar.

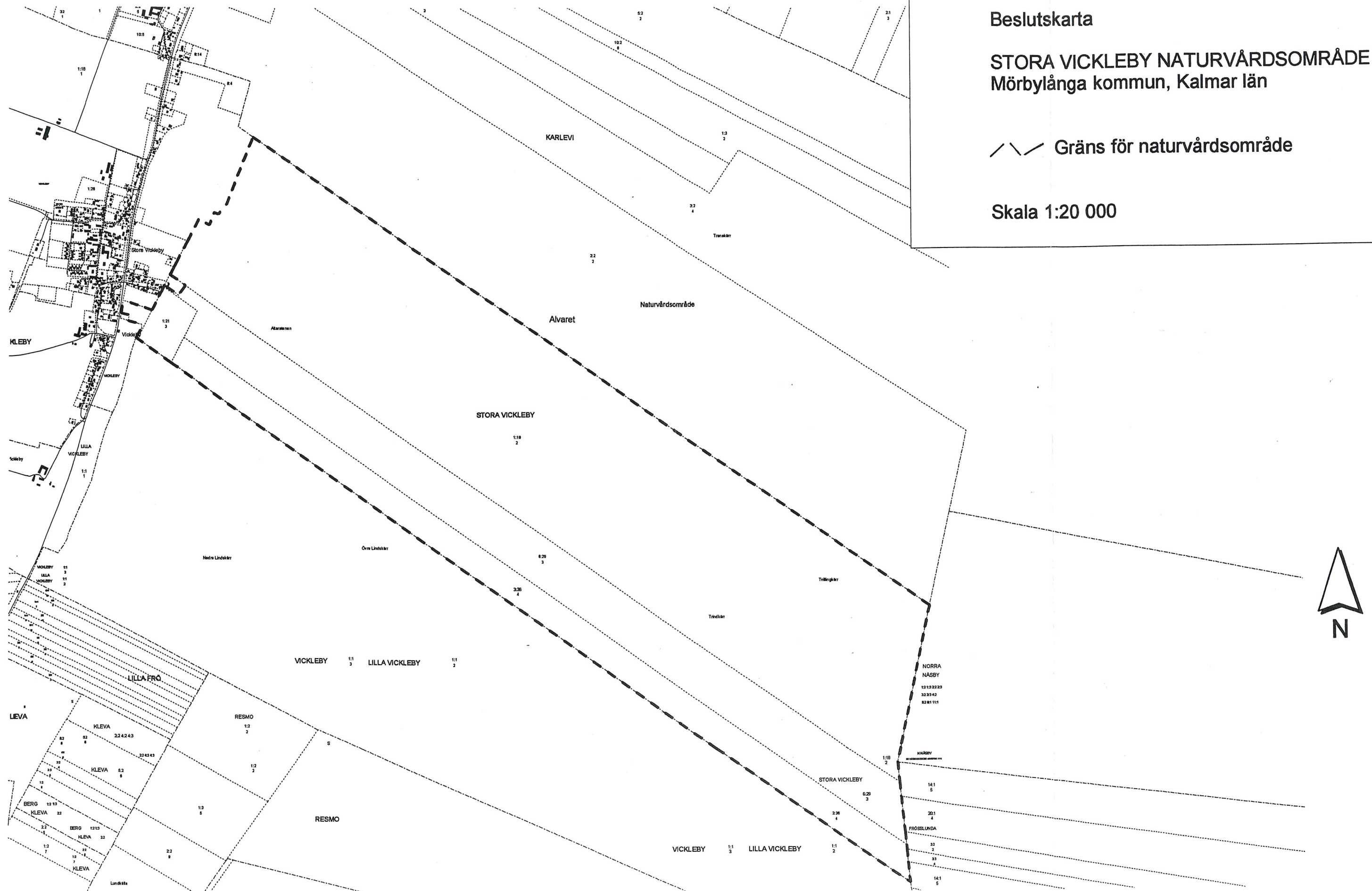
1. Statistiska Centralbyrån, 1930. Jordbruksräkningen 1927. Sveriges officiella statistik. Stockholm.
2. Fornlämningsregistret, Länsstyrelsens kulturmiljöenhet
3. Flygfoton, Infra-röd film, 1994, skala 1:30.000, (94818-1 2 bild 8-10; 94818-1 3 bild 13-15)
4. Satellitbild, 1995, Spot-scen XS+P, level 2B (061 234) 950628
5. Ölands Botaniska Förenings Artdatabas
6. Rosén Ejvind, 1996, Stora Vickleby alvar, (opubl. stencil)

Beslutskarta

STORA VICKLEBY NATURVÅRDSOMRÅDE
Mörbylånga kommun, Kalmar län

Gräns för naturvårdsområde

Skala 1:20 000

Skötselplanekarta

STORA VICKLEBY NATURVÅRDSOMRÅDE
Mörbylånga kommun, Kalmar län

— Gräns för Skötselområde
- - - Gräns för naturvårdsområde

Skala 1:20 000

